

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนาแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนชุมชนนาสีนวล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ว่ามีการพัฒนาแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยตามกรอบความคิดของการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหาร
 - 1.2 การบริหารการศึกษา
 - 1.3 การบริหาร โรงเรียน
2. การพัฒนา
 - 2.1 ความหมายของการพัฒนา
 - 2.2 ความสำคัญของการพัฒนา
3. ทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ
4. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
5. บริบทของ โรงเรียนชุมชนนาสีนวล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารการศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหาร

การบริหารเป็นคำในภาษาไทยที่บัญญัติขึ้น ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Administration ได้มีผู้ให้ความหมายไว้เป็นที่น่าสนใจดังนี้

รำไพพร สาระโบก (2544 : 9) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึงการใช้ศาสตร์และศิลป์ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานร่วมกันอย่างมีกระบวนการเป็นระเบียบ โดยใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีขอบข่ายการบริหารงานบุคคลหลายประการ แต่ที่มีความสำคัญได้แก่ การสรรหา การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน

ทัศนีย์ ธรรมสิทธิ์ (2545 : 14-15) ได้ให้ความหมายของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ว่าเป็นการบริหารที่มุ่งเน้นในการปรับปรุงทั้งกระบวนการ รูปแบบและคุณภาพของการปฏิบัติงาน

และการให้บริการต่าง ๆ ให้สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชน และสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งหมายความว่า การให้บริการในส่วนต่าง ๆ ของภาครัฐจะต้องมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน สามารถแข่งขันกับการให้บริการของภาคเอกชนได้ และที่สำคัญต้องให้ประชาชนผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับ รูปแบบและคุณภาพของการบริการที่พึงประสงค์ของประชาชน ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของรัฐและให้ข้อคิดเห็นเพื่อนำไปปรับปรุงการให้บริการของรัฐ มิใช่ถูกกำหนดหรือตัดสินใจโดยภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว และนอกจากนี้รัฐจะต้องเปลี่ยนแนวคิดของการบริหารกำลังคนภาครัฐต้องมีไม่มากมีเฉพาะที่จำเป็นจริง ๆ การวางแผนกำลังคนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คุณภาพกำลังคนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง

ทักษิณ ชินวัตร (2546 : 6-7) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบ CEO (Chief Executive Officer) เป็นการบริหารที่มีผู้บริหารหลายคนมาอยู่รวมกันแล้วมีท่านหนึ่งเป็นประธาน นั่นคือ แนวคิดที่ว่าเอาหัวหน้าส่วนราชการทุกส่วนราชการเป็นคณะบริหารแล้วผู้ว่าราชการจังหวัด คือประธานของทั้งจังหวัดเพื่อบุคคลขึ้นเป็นเจ้าภาพ ในเรื่องทุกอย่างให้ได้ ฉะนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประธานผู้บริหาร จำเป็นต้องทำหน้าที่ ให้ทุกฝ่ายร่วมคิดร่วมทำเอายุทธศาสตร์มาวางรวมกัน สามารถให้ส่วนราชการคิดร่วมกัน มีความรู้สึกว่ารับผิดชอบจังหวัดนี้ด้วยกันจะต้องทำเพื่อประชาชน เพื่อเศรษฐกิจ เพื่อสังคมในจังหวัดนี้ แล้วเราจะภูมิใจกับงานชิ้นนี้

นิพนธ์ เพชรคง (2546 : 10 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือร่วมแรงและร่วมใจกันทำงานเพื่อให้งานนั้นพัฒนา บรรลุตามเป้าหมาย นโยบาย และวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

ชัยยศ พรหมมาศ (2547 : 8) กล่าวว่า การบริหารหมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานร่วมกันอย่างมีระบบมีกระบวนการเป็นระเบียบ โดยใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ลีอชา สารคง (2547 : 10) ได้กล่าวถึงการบริหารไว้ว่า การบริหารจะเกี่ยวข้องกับ หลังการบริหารกว้าง ๆ 5 ประการ คือ

1. มีบุคคลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีความร่วมมือกัน
3. การทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ด้วยการประสานสัมพันธ์ มีระเบียบกฎเกณฑ์
4. มีการแสวงหาและใช้ทรัพยากรเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเป้าหมายเพื่อประชาชน หรือผู้รับบริการ การบริหารแนวใหม่ในยุคปัจจุบัน จะต้องเน้นการปฏิรูปการบริหาร ไปสู่การบริหารที่มีการกระจายอำนาจ เป็นการบริหารที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกกระบวนการบริหาร มีผู้รับผิดชอบในงานแต่ละงาน อย่างชัดเจน ก็จะทำให้การบริหารประสบความสำเร็จ สามารถสนองความต้องการและแก้ปัญหา ประชากรผู้รับบริการได้อย่างชัดเจนรวดเร็ว ผลงานเป็นที่พึงพอใจของคนทุกฝ่าย จึงเห็นได้ว่า ถ้าสถานศึกษาได้นำเอาแนวความคิดการบริหารต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของ สถานศึกษาแต่ละแห่งแล้วก็น่าจะประสบความสำเร็จในการบริหารงานอย่างไม่อยากนัก

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารเป็นการดำเนินการให้บุคคลในองค์กร และชุมชนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำและผลักดันให้งานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ ในการใช้ทรัพยากรคือ บุคลากร เงิน วัสดุหรืออุปกรณ์ ที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นการศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร โรงเรียน ชุมชนนาสีนวน ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาเพื่อการบริหาร นำมาใช้เป็นความรู้พื้นฐาน ในการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการบริหารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.2 การบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาเป็นภาระหน้าที่ และเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญที่ยิ่งใหญ่ ที่ผู้บริหารและทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องให้ความสนใจ และให้ความเอาใจ ใส่ในการร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพของบุคคลที่เป็นผลผลิต คือ นักเรียน ที่มีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข มีนักวิชาการและผู้รู้ได้ให้ความหมายของการบริหาร การศึกษาไว้ดังนี้

จำเนียร พลหาญ (2549 : 3) กล่าวว่า ความหมายของการบริหารการศึกษาคือ การที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อให้พัฒนาคนในสังคมการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพจากทุกส่วนของสังคม เพื่อให้คนในสังคมเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

อนงค์ เพชรรักษ์ (2544 : 9) สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึงความ พยายามที่ผู้บริหารการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาร่วมมือกันกระทำเพื่อพัฒนาบุคคล ให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในทุก ๆ ด้าน โดยมีการใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ และการจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ถิอชา สารระคง (2547 : 12) สรุปไว้ว่า การบริหารการศึกษาหมายถึง ความพยายาม ของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันจัดกิจกรรมทางการศึกษา โดยการใช้กระบวนการทางการ บริหารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างชัดเจนเหมาะสม และสอดคล้อง

กับบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงานแต่ละแห่งและจะต้องร่วมมือกันบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและใช้แนวการบริหารการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมตามรูปแบบการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อให้การบริหารการศึกษามีคุณภาพ สามารถแก้ไขปัญหาการศึกษาของชาติ ที่มีมาแต่อดีตได้ ถ้าสถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนการบริหารการศึกษา ให้มีรูปแบบและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของทุกคนทุกฝ่ายแล้ว แสดงว่าการบริหารการศึกษาได้ประสบความสำเร็จแล้ว

กมล สุตประเสริฐ (2545 : คำนำ ; อ้างถึงใน สมศักดิ์ คลประสิทธิ์. 2544 : 1-20)

กล่าวว่า การบริหารและการจัดการศึกษาต่างประเทศ พบว่า การกระจายอำนาจมีหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักการนิติบัญญัติ
2. หลักการมีส่วนร่วม
3. หลักการความเป็นกลางทางการเมือง
4. หลักการความเป็นมืออาชีพทางการศึกษา
5. หลักการความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ
6. หลักการประกันคุณภาพการศึกษา

และการบริหารจัดการในองค์การที่ดีได้จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการ

ดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่าการบริหารการศึกษาที่จะส่งผลสำเร็จสูงสุดในการบริหารการศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการดำเนินการจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ผ่านกระบวนการบริหารในรูปแบบต่างๆ ตามกรอบงานภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ โดยยึดนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นสำคัญ ซึ่งวัดได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกล่าวคือ เป็น “คนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง มีความรู้ความสามารถเชิงวิชาการ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข” ถือเป็นหลักการสำคัญของการศึกษาที่ส่งผลสำเร็จสูงสุดของการบริหารการศึกษาอย่างแท้จริง

1.3 การบริหารโรงเรียน

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีหน้าที่ให้บริการ และพัฒนาบุคลากรในสังคมหรือชุมชน ด้วยการทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้การศึกษา อบรมแก่สมาชิก

ในสังคม ได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดการบริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงความต้องการของสังคม หรือ ชุมชนเป็นเบื้องต้น เพื่อช่วยให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมเจริญก้าวหน้า และก่อประโยชน์แก่ประเทศชาติต่อไป ซึ่งมีนักวิชาการและนักบริหารได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

รำไพพร สาระโบท (2544 : 10) การบริหารโรงเรียนคือ กระบวนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลในการปฏิบัติงานทางการศึกษาในสถานศึกษาให้เกิดความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย คือ ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและเจตคติที่ได้ระบุไว้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ดำรง บุญโชติ (2546 : 20) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารโรงเรียนหมายถึงกิจกรรม ที่ผู้บริหารและครูอาจารย์ร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถบรรลุ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ เพื่อให้นักเรียนเป็นบุคคลที่ต้องการของสังคม ประเทศชาติ อีกทั้งยังสามารถดำรงชีวิต ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนเป็นกระบวนการในการดำเนินงานของผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และ กระบวนการจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. การพัฒนา

2.1 ความหมายของการพัฒนา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 351) ได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนาคือทำให้เจริญ

สุเมธ ตันติเวชกุล (2546 : 16-19) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือการทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้นเจริญขึ้น สนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น

อภิชัย พันธเสน (2545 : 12) การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหว จากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง

สิริวัฒน์ กำวันสา (2544 : 47) การพัฒนาหมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือการทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่า สภาพเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลง ย่อมเกิดปัญหาในตัวมันเองเพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อย

พระเทพเวที (2531 : 17) ได้ให้ความหมายของ“การพัฒนา”ในแง่ของพระพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิต และหลักของความถูกต้องพอดี ซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียนทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

สุวิทย์ จันทร์เสถียร (2552 : 12) การพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ไม่น่าพอใจที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าโดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทำให้มีความเจริญขึ้นและมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

Roger and Svenning (1969 : 21) การพัฒนาในความเข้าใจแบบสมัยใหม่ หมายถึง การทำให้เจริญในด้านวัตถุ รูปแบบ และเชิงปริมาณเช่น ถนนหนทาง ตึกรามบ้านช่อง ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

จากความหมายของการพัฒนาที่กล่าวมาเบื้องต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาคือ การกระทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยมีการวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมาย แนวทางปฏิบัติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุด

2.2 ความสำคัญของการพัฒนา

กรรณา ชูนิทร (ม.ป.ป. : 6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาว่า การพัฒนาถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารทางด้านทรัพยากรมนุษย์

ภูวดล จุลสุคนธ์ (2552 : 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาไว้ว่า

1. เพื่อทำให้เกิดคุณภาพ และคุณประโยชน์
2. เพื่อทำให้ก้าวหน้าเป็นระเบียบเรียบร้อย
3. เพื่อทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่
4. เพื่อแก้ไขหรือบรรเทาปัญหา
5. เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต

สมาน อัสวภูมิ (2552 : 9) แนวคิดและวิธีการพัฒนาและควบคุมคุณภาพ โดยการพัฒนามนุษย์และทีมงาน โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพ (Quality Control Circle) เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมและสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการควบคุมคุณภาพ

สุวิทย์ จันทร์เสถียร (2552 : 13) ความสำคัญของการพัฒนา ก็เพื่อทำให้เกิดคุณภาพของบุคคล องค์กร คุณประโยชน์ มีความก้าวหน้า เป็นระเบียบเรียบร้อย จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการพัฒนา เป็นการควบคุมเพื่อทำให้เกิดความมีระเบียบ ทำให้ก้าวหน้าเกิดประโยชน์และมีคุณภาพเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ในปัจจุบันและอนาคต ในการแก้ปัญหาหรือบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น

3. ทฤษฎีเชิงระบบ

ในการบริหารการศึกษาทฤษฎีเชิงระบบเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญและมีความเหมาะสมในการจัดการศึกษายุคปัจจุบันเพราะจะทำให้ผู้บริหารนำไปบริหารจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้นักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 10) ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญและได้สนับสนุนการบริหารเชิงระบบเป็นอย่างมาก เช่น การนำกระบวนการบริหารเชิงระบบไปใช้กับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

จิรวัดน์ นิจนตร (2542 : 77) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า วิธีการเชิงระบบมีลักษณะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอื่นๆ เช่น วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) วิธีการของอริยสัจสี่ในพระพุทธศาสนา (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) กล่าวคือ ทุกกระบวนการจะเริ่มด้วยการศึกษาปัญหาและสาเหตุ กำหนดเป้าหมายและวิธีการแก้ไขการดำเนินการแก้ปัญหา และการตรวจสอบผลการดำเนินงานแม้แต่การวางแผน ในปัจจุบันไม่ว่าจะมีการกำหนดขั้นตอนแตกต่างกันอย่างไรส่วนใหญ่จะประกอบด้วยขั้นตอน 3 ประการ คือ ขั้นตอนวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน และขั้นตอนประเมินผล

จิรพันธ์ ไตรทิพจรส (2545 : 102) ได้กล่าวถึงรายละเอียดของทฤษฎีระบบว่า ทฤษฎีระบบเป็นทฤษฎีที่กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา เริ่มนำมาใช้ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาหลังจากนั้นประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติรวมทั้งประเทศไทย ได้มีการส่งนักวิชาการทางด้านการศึกษาของไทยไปเข้ารับการฝึกอบรมทฤษฎีเชิงระบบเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาการศึกษาในระยะแรกๆ และต่อมามีองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้จัดอบรมทฤษฎีระบบให้กับนักวิชาการทั่วโลกอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานานหลายปี จนถึงปัจจุบันนี้ ส่งผลให้มีการนำทฤษฎีระบบมาใช้ในการพัฒนาอย่างกว้างขวางในประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย

ความหมายของระบบ โดยความหมายทั่วไปตาม Webster New World Dictionary กล่าวว่าระบบเป็นชุดหรือองค์ประกอบ (Set) ของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์หรือเกี่ยวเนื่องกันแล้วรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) หรือเป็นสิ่งรวมๆ (Whole) นอกจากนี้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายรายเช่น สมิธและโรสแลนด์ (Smith & Rosland) ได้สรุปจากคำจำกัดความใน Dictionary ให้เห็นในลักษณะสำคัญในคำจำกัดความนั้น 4 ประการคือ

1. ระบบเป็นการรวมของสิ่งย่อยๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน แล้วจัดรูปขึ้นเป็นส่วนรวมอันหนึ่งอันเดียวกัน (United Whole)

2. เป็นการจัดชุดของความคิด หลักการ ข้อบังคับในการที่จะจัดงานส่วนรวม ให้มีระเบียบ

3. การจัดรูปของกระบวนการ

4. การจัดรูปหรือแบบแผนที่ผสมผสานกลมกลืนกัน

สมิท และรอสแลนด์ (Smits & Rowland) ได้สรุปประเด็นสำคัญในความหมายของระบบว่า จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับส่วนประกอบย่อย (Element) หรือ (Parts) ความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกันระหว่างส่วนย่อย (Connection, Interaction, Relation) ซึ่งเขากล่าวว่า จุดสำคัญดังกล่าวจะสามารถอธิบายระบบได้ทุกรูปแบบ (Smith & Rowland. 1974 : 3)

เพื่อให้เกิดความหมายของระบบให้ชัดเจนว่าความหมายของระบบนั้น มีสิ่งที่เป็นส่วนพิจารณา ดังนี้

1. ประเด็นที่สำคัญด้วย

1.1 ส่วนย่อย (Parts Element)

1.2 ความสัมพันธ์ (Relationship)

1.3 ความเป็นส่วนรวม (Unity)

2. ระบบจะต้องมีจุดมุ่งหมาย (Goal) ว่าการเป็นระบบนั้นเพื่ออะไร

3. ลักษณะของระบบ จะต้องเป็นระบบย่อย ระบบใหญ่อยู่เสมอในโลกนี้คือ สิ่งหนึ่งของอีกสิ่งหนึ่ง

4. ในระบบจะประกอบด้วย

4.1 สิ่งที่อยู่รอบระบบซึ่งคือสิ่งแวดล้อม (Context)

4.2 สิ่งนำเข้า (Input)

4.3 กระบวนการหรือการจัดการภายใน (Process)

4.4 ผลผลิต (Output) และจะดูผลย้อนกลับ (Feedback) ว่าได้ผล

ตามจุดมุ่งหมายหรือไม่

ชนิดของระบบ สิ่งต่างๆ ในโลกล้วนจัดเป็นระบบได้ทั้งสิ้น แต่เพื่อความเข้าใจ สามารถ แบ่งชนิดของระบบได้ดังนี้เช่น แทกกาท (Taggar. 1980 : 16) ได้แบ่งชนิดของระบบเป็นระบบรูปธรรม (Concrete System) ซึ่งเป็นระบบที่มีสิ่งของที่มองเห็น ได้เป็นสิ่งที่สัมผัสได้ เช่น ระบบร่างกาย ระบบสุริยะจักรวาล และระบบนามธรรม (Abstract System) ซึ่งเป็นแนวความคิดต่าง ๆ เช่นระบบค่านิยมของคน ระบบความคิดในการวางแผน

การแบ่งระบบตามประเภทที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประเภทสิ่งแวดล้อม แบ่งได้เป็นระบบเปิด (Open system) คือระบบที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างมาก เช่นระบบ

มหาวิทยาลัยซึ่งต้องได้งบประมาณจากรัฐบาล ต้องมีนิสิตเข้ามาจากที่อื่น และระบบปิด (Closed System) ได้แก่ระบบที่อยู่ได้ด้วยตัวมันเอง เช่นระบบวงจรไฟฟ้า ในบางขณะที่ไม่ต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อมภายนอก (Taggart. 1980 : 16)

รูปแบบของระบบ (System Model) การจัดรูปแบบของระบบเหมือนกับเป็นการสื่อความหมายเป็นภาษาของระบบ ซึ่งจะช่วยให้อธิบายให้เห็นระบบนั้นอย่างชัดเจน รูปแบบช่วยให้มีการวิเคราะห์ระบบได้ดี ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่ายขึ้น ส่วนใหญ่จะสื่อความหมายของระบบด้วยรูปแบบ (Model) ซึ่งทำให้เข้าใจง่าย มองเห็นระบบส่วนรวม ส่วนประกอบย่อยความสัมพันธ์และลักษณะกลไกของระบบ (Input – process – output – context)

วิธีการระบบ (Systems Approach) และทำการวิเคราะห์ระบบ (Systems Analysis) วิธีการระบบ (Systems Approach) เป็นการนำเรื่องของระบบ เข้าไปในเรื่องการค้นหาแก้ปัญหาและใช้ความคิดเชิงระบบ ช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหานั้นการวิเคราะห์ระบบจึงเป็นกระบวนการในการวางสู่ทางเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาที่ซับซ้อนและปัญหาที่อยากลำบาก โดยพยายามหาวิถีทางที่ดีที่สุดจับจุดของปัญหาและวิเคราะห์จนได้แนวทางที่ดีที่สุดและประหยัด (Granger. 1971 : 94)

จากการศึกษาสรุปได้ว่า วิธีระบบและวิธีการวิเคราะห์ระบบคือการใช้ความคิดเชิงระบบ ในการศึกษาปัญหา แก้ปัญหาและตัดสินใจ โดยกระบวนการเชิงระบบ (Systems Approach) เป็นกระบวนการที่พูดถึงวิธีใช้ในส่วนกว้าง ส่วนการวิเคราะห์ระบบ (Systems Analysis) นั้นใช้ในรายละเอียดและเป็นการวิเคราะห์ในหลายแง่มุม แต่ทั้งสองวิธีก็อยู่ในกระบวนการเดียวกันและมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

ขั้นตอนของวิธีการระบบ (Systems Approach) ของเคอเซอร์ (Kircher) กำหนดไว้ว่า

1. **ขั้นจุดมุ่งหมาย (Purpose)** คือจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของระบบให้ชัดเจน
2. **ขั้นพิจารณาสิ่งแวดล้อม (Environment)** ว่าสิ่งใดจะมีผลกระทบต่อระบบบ้าง
3. **ขั้นพิจารณาทรัพยากร (Resources)** พิจารณาว่ามีสิ่งใดจะเกื้อกูลต่อระบบบ้าง
4. **ขั้นจัดองค์กร (Organization)** จัดทำโครงสร้างหรือจัดองค์ประกอบให้เป็น

ลักษณะขององค์กรที่มีแบบแผนที่ดี

5. **ขั้นจัดและตัดสินใจ (Management – decisions)** เป็นขั้นที่ดำเนินการ โดยตั้งจุดมุ่งหมายขจัดปัญหาอุปสรรคจากสิ่งแวดล้อม นำทรัพยากรมาใช้จัดสรรให้ถูกต้อง วางแผนดำเนินงาน ควบคุมงานและดูแลงานที่ได้รับกับจุดประสงค์ (Kircher. 1975 : 20 – 22)

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ระบบ (Systems Systems) เคลลเลนด์และคิง (Cleland & King. 1968 : 23) ได้กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบและเปรียบเทียบการปฏิบัติทางเลือกต่างๆ โดยเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ (ดูว่าตรงจุดประสงค์หรือไม่)
2. เปรียบเทียบกันระหว่างทางเลือกต่างๆ ว่าทางเลือกใดใช้ทรัพยากรได้คุ้มค่า (ค่าใช้จ่ายคุ้มกับผลที่ได้รับ)
3. พิจารณาความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดองค์กรเชิงระบบในโรงเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการบริหาร เป็นกระบวนการคิดเชิงระบบ เช่นเดียวกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ คือศึกษาปัญหา หาวิธีการแก้ไข แก้ไขปัญหา ตรวจสอบและประเมินผล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทางพุทธศาสนาคือหลัก อริยสัจสี่ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค) กล่าวคือ หนึ่งกระบวนการศึกษาปัจจุบันปัญหา สองกระบวนการวิธีการแก้ไขด้วยรูปแบบที่เหมาะสม สามกระบวนการตรวจสอบประเมินผล แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป เป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ ในการแก้ไขปัญหขององค์กรทั้งระบบในโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมนับว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศในภาพรวมทั้งระบบทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง การเมืองภาคประชาชน สังคม ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชน ได้ผ่านกระบวนการต่างๆ ซึ่งมักจะเริ่มจากการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ การลงประชามติ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขรัฐธรรมนูญเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่างๆ ในปัจจุบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่มุ่งพัฒนาสู่ สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพคนและความเข้มแข็งของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ มียุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมสู่การปฏิบัติ ต้องให้ภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ได้แก่การเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคี พัฒนาทำแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ ซึ่งทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม ส่งผลให้นักวิชาการ นักการศึกษาและผู้รู้หลายท่านได้ทำการศึกษา และได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อย่าง

หลากหลายอาทิ สุจินต์ ดาววีระกุล (2544 : 8) ที่ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง กระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด การเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ปรารถนาหรือตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องมีใช้การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก และในทำนองเดียวกัน

อุทัย ดุลยเกษม (2544 : 19) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การพัฒนาตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือการพัฒนาชนบทโดยชาวชนบทก็คือกระบวนการพัฒนาชนบทที่ประชาชนชาวชนบท สามารถรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรของตนเอง มีจุดประสงค์ที่จะแก้ปัญหาของชนบท ตั้งแต่ขั้นศึกษาปัญหา การกำหนด โครงการการลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการสรุปบทเรียนด้วยตนเองของเขาเอง

ผดุงพร ชรรรมา (2545 : 13) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าเป็นกระบวนการที่เปิด โอกาสให้ประชาชนหน่วยงานและองค์กรส่วนท้องถิ่นต่างๆ เข้ามามีสิทธิในการบริหารกิจการของรัฐทั้งในด้านการร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการและร่วม ประเมินผล

ในส่วนของรูปแบบการบริหารการศึกษาของเมืองไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และชุมชนกับสถานศึกษาไว้ดังนี้ คือ มาตรา 8(2) ว่าด้วยการจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9(6) ว่าด้วยการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และในมาตร 12 ว่าด้วย สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ได้เปิดโอกาสให้องค์กรต่างๆ ได้มีส่วนร่วมและมีสิทธิตามกฎหมาย ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น หากพิจารณา จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการจัดการศึกษาในอนาคตของประเทศ จะต้องบริหารจัดการ การศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคมกับสถานศึกษานอกจากนี้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540) ได้กำหนดให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหารงานปกครองของประเทศชาติซึ่งได้กำหนดไว้หลายมาตรา สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

จิรพรธม ปุณเกษม (2542 : 123-124) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่ม กำหนดขึ้น จากฐานคิดที่แต่ละกลุ่ม ให้ความสำคัญต่อนโยบายสาธารณะ และฐานคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านจิตสำนึก จิตสาธารณะ การเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกันการใช้เหตุผลควบคู่

กับแนวหลักประชาธิปไตย ในการตกลงกัน การดำเนินงานปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่ทุกกลุ่มนำมาใช้ คือ การระดมทรัพยากรของกลุ่มเพื่อเตรียมไว้ใช้ต่อรองกับกลุ่มตัดสินใจ ทรัพยากรเหล่านั้น ได้แก่ การระดมผู้รู้ การแสวงหาคำความรู้ การเตรียมช่องทางสื่อสารมวลชน การปลูกจิตสำนึกของสมาชิก การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การขยายของกลุ่มหรือจำนวนสมาชิก และเพิ่มความเหนียวแน่นของสมาชิกในกลุ่มให้สูงขึ้นเพื่อเสริมสร้างสถานภาพของกลุ่มให้ได้เปรียบ เจริญเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น

สิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 189) ได้สรุปแบบแผนการมีส่วนร่วมไว้ 3 แบบด้วยกัน

แบบแรก คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมไม่เต็มที่มีน้อยนั่นเอง ฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าตนเองด้อยอำนาจกว่า จึงทำให้ไม่ปรารถนาเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ นั่นคือความเข้มข้นของการมีส่วนร่วม

แบบที่สอง การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเป็นแบบบางส่วน (Partial Participation) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน เป็นการเข้ามาเกี่ยวข้องของประชาชนในชุมชนหรือกิจกรรมการศึกษาในระดับความเข้มข้นมากกว่าแบบชายขอบ ในรูปแบบคณะกรรมการโรงเรียน เป็นนโยบายของรัฐ

แบบที่สาม การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยทั้งสองฝ่ายร่วมกันอย่างเข้มข้น

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้น พบว่าการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชน ชุมชน และสังคม ได้เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การกำหนดนโยบายทางการศึกษา การกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน การเข้ามามีส่วนร่วมโดยการนำเอาความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาช่วยสอนในโรงเรียน หรือมีการสนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น บุคลากร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เงินและอื่นๆ ร่วมกัน การจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชาวบ้านและชุมชนจึงสามารถสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

5. บริบทของโรงเรียนชุมชนนาสีนวล

5.1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

ที่ตั้งและขนาด

โรงเรียนชุมชนนาสีนวล ตั้งอยู่บ้านนาสีนวล หมู่ที่ 1 ตำบลนาสีนวล อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีพื้นที่ 3 แปลง จำนวน 37 ไร่ 52.8 ตารางวา ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ 75 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับส่วนต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือติดกับสถานีอนามัยตำบลนาสีนวล

ทิศตะวันออกติดกับถนนสายมหาสารคาม – บุรีรัมย์

ทิศตะวันตกติดกับทุ่งนา

ทิศใต้ติดกับบ้านนาสีนวล หมู่ที่ 1

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของโรงเรียนชุมชนนาสีนวล เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด พื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจากทิศตะวันออกไปจนถึงทิศตะวันตก

ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะแบบมรสุมร้อน ในช่วงฤดูร้อนอากาศร้อนอบอ้าว ในช่วงมรสุมฤดูร้อน จะได้รับลมมรสุมทิศตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งทำให้ฝนตก อุณหภูมิในฤดูร้อนจะมีอุณหภูมิสูงประมาณ 20-40 องศาเซลเซียส ในช่วงฤดูหนาวอุณหภูมิจะลดต่ำลง

การคมนาคมขนส่ง

พื้นที่ในเขตบริการ โรงเรียนชุมชนนาสีนวล มีเส้นทางติดต่อ กม.นาคมนติดต่อกายในและภายนอกพื้นที่เป็นถนนลาดยางและถนนลูกรัง โดยมีถนนลาดยางสายหลักคือ ถนนหมายเลข 2045 จากอำเภอวาปีปทุมผ่านอำเภอนาคู ไปยังอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

ด้านเศรษฐกิจ

ภาพรวมด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านในเขตบริการ 5 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น ทำนา เลี้ยงสัตว์ ฯ ส่วนการประกอบอาชีพด้านอื่น ๆ มีเป็นส่วนน้อย เช่น การเจียรไนพลอย โรงงานทอผ้าของกลุ่มแม่บ้าน โรงงานเย็บเสื้อผ้าส่ง

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ประชากรในเขตบริการ 5 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดคือ บ้านนาสีนวล รองลงมาคือ บ้านเขวาเตา และหมู่บ้านที่ประชากรหนาแน่นน้อยที่สุดคือ บ้านหนองแคนพัฒนา

สภาพทางสังคม

ประชากรในเขตบริการ 13 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองชาวอีสานดั้งเดิม มีภาษาไทยอีสานเป็นภาษาประจำท้องถิ่น ผู้คนมีลักษณะเป็นผู้ยึดขนบธรรมเนียมประเพณี มีนิสัยโอบอ้อมอารี รักหมู่คณะของตนเอง

ว่าเรียงสนุกสนาน ดังจะเห็นจากความร่วมมือจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังงานบุญประเพณีที่จัดขึ้นตลอดปี เรียกว่า ฮีตสิบสองคองสิบสี่

5.2 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ของโรงเรียน

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2555 โรงเรียนชุมชนนาสีนวลจะเป็นสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ และมีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้เรียนได้รับการพัฒนาโดยครูมืออาชีพ ให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีความเป็นสากล สามารถใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นวิทยาการสมัยใหม่ควบคู่ไปกับการจรรโลงความเป็นไทย และนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

จากวิสัยทัศน์ที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนชุมชนนาสีนวล ได้กำหนดพันธกิจของสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. จัดการศึกษาให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นปฐมวัยถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม นำความรู้ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ส่งเสริมการบริหารและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาบุคลากรให้เป็นครูมืออาชีพ
5. ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ควบคู่ไปกับความเป็นไทย
6. จัดการศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
7. ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่น

เป้าประสงค์

จากวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียนชุมชนนาสีนวล สามารถนำมากำหนดเป็นเป้าประสงค์ของสถานศึกษา ได้ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาและเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัย
2. นักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับทุกคน
3. นักเรียนมีคุณธรรม นำความรู้ และมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยร้อยละ 90
4. สถานศึกษาผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. บุคลากรมีคุณธรรมและมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
อย่างน้อยร้อยละ 90

6. นักเรียนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ใน
ในชีวิตประจำวันอย่างน้อยร้อยละ 80

7. ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
อย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ โรงเรียนชุมชนนาสีนวล ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

- ส่งเสริมความร่วมมือ ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน
ในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชน
- เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการบริหาร โรงเรียนและบริหารหลักสูตร
สถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมจากชุมชน
- เพิ่มประสิทธิภาพการจัดหาสื่อ การใช้สื่อ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและครู
ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
- ยกระดับความเป็นอยู่ของผู้ปกครองในชุมชนให้เอื้อประโยชน์
ต่อการสนับสนุนการศึกษา

ข้อมูลนักเรียน จำแนกเป็นรายชั้น ในปีการศึกษา 2552 (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2552)

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนจำแนกเป็นรายชั้น ในปีการศึกษา 2552

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2552		
	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นอนุบาล 1	10	14	24
ชั้นอนุบาล 2	9	13	22
รวม	19	27	46
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	8	11	19
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	19	12	31
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	14	11	25
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	15	11	26
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	13	15	28
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	23	12	35
รวม	92	72	164

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2552		
	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	37	28	65
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	23	35	58
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	30	15	45
รวม	90	78	168
รวมทั้งสิ้น	201	177	378

จำนวนบุคลากรในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2552

ตารางที่ 2 จำนวนบุคลากร แยกประเภท ในปีการศึกษา 2552

ประเภท	จำนวนบุคลากร			หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวม	
ข้าราชการครู	9	11	20	
พนักงานราชการ	-	2	2	
ครูอัตราจ้าง	-	1	1	
ลูกจ้างประจำ (นักการภารโรง)	1	-	1	
รวม	10	14	24	

ตารางที่ 3 จำนวนบุคลากร แยกตามวุฒิ ในปีการศึกษา 2552

วุฒิ	จำนวนบุคลากร			หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวม	
ปริญญาโท	2	1	3	
ปริญญาตรี	6	13	19	
อนุปริญญา	1	-	1	
ต่ำกว่าอนุปริญญา	1	-	1	นักการภารโรง
รวม	10	14	24	

5.3 เขตพื้นที่บริการของโรงเรียน

โรงเรียนชุมชนนาสีนวล มีนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ 13 หมู่บ้านดังนี้
บ้านนาสีนวล บ้านแก่นคำ บ้านหนองแคนพัฒนา บ้านนาสีนวลเหนือ บ้านเขวตา บ้านการเอน
บ้านมะขม บ้านโนนสง่า บ้านดงบาก บ้านหนองตาเต็น บ้านเหล่าน้อย บ้านโพธิ์เงิน และบ้าน
ป่าชาด

5.4 ข้อมูลรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก

โรงเรียนชุมชนนาสีนวลได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ครั้งที่สองเมื่อ วันที่ 1-3 กุมภาพันธ์ 2549 ซึ่งผล
การประเมินด้านผู้บริหาร พบว่าในมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการ
การบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงาน
อย่างเป็นระบบครบวงจร และมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินได้ระดับคุณภาพ ดี ส่วนมาตรฐานที่ 3 สถานศึกษา
มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา
การศึกษา ผลการประเมินได้ระดับคุณภาพ พอใช้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษา (2549 : 25)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาต่อไปนี้เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ของชุมชนในการบริหารโรงเรียน

คณิต ไชยลังการ (2546 : 54 – 59) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา
โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนไตรมิตร อำเภอคอยสะเก็ด
จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมประชุม
ปรึกษาหารือกับปัญหาของโรงเรียน การจัดทำแผน ได้ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายของโรงเรียน
กำหนดวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงานตามแผน การติดตามประเมินผลและการรายงานผล
ประเด็นการไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม คือไม่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สภาพปัจจุบันกับเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน การพิจารณางบประมาณตามแผน การพิจารณา
ความเหมาะสมของแผนก่อนลงมือปฏิบัติ การกำหนดมาตรการนำแผนไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน
การปฏิบัติงานตามโครงการ การเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ขณะดำเนินงานตามแผน การมอบหมายงาน และการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผน ใ้ไว้อย่างชัดเจน โดยให้ข้อเสนอแนะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีส่วนร่วมประชุม ปรึกษาหารือหรือทำแผนดำเนินงานตามแผน ประเมินผลและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง สนับสนุน กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

วิชาญ นาคฤทธิ์ (2546 : 71 – 74) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าพระสงฆ์มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผน พัฒนาการศึกษ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อยู่ในระดับน้อย พระสงฆ์ส่วนใหญ่ มีความเสียสละ กระตือรือร้นทั้งส่วนตนและส่วนรวม มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และต้องการเข้าสอนธรรมะแก่นักเรียนเป็นครั้งคราว ต้องการเข้าไปสอนนักเรียนตามหลักสูตร เป็นประจำ จัดอบรมเข้าค่ายคุณธรรมให้แก่นักเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลงานของโรงเรียนดูแลบอกกล่าวสภาพการทำงานของครู ช่วยประเมินและติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนและชี้แนะให้นักเรียนในโรงเรียนทำงานอย่างจริงจังเป็นระบบ โปร่งใส สนับสนุนด้านการจัดหาทุน สนับสนุนให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอน จัดหาวิทยากรเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนเป็นคณะกรรมการควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน ของครู มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาร่วมกับ โรงเรียนมีความต้องการให้สถานศึกษา ได้ตระหนักในหน้าที่ ในการสั่งสอน อบรมประชาชน การประสานงานระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน มีการกำหนดบทบาทของพระสงฆ์ ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน

วรวรรณ ตันเทศ (2546 : 59 – 61) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ จัดการศึกษา ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ สถานศึกษา และเจ้าหน้าที่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมน้อยในด้านการวางแผน ด้านการจัดแสวงหาทรัพยากร ด้านการประสานงาน ด้านการประเมิน โดยเฉพาะประเด็นการเข้ามา มีส่วนร่วมพิจารณากำหนดคุณสมบัติบุคคลที่จะเข้ามาทำงานในโรงเรียน เช่น ลูกจ้างชั่วคราว ลูกจ้าง สอนพิเศษ นักรการภารโรง แต่มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ด้านการวางแผน ด้านการประสานงาน ด้านการประเมินผลอยู่ใน ระดับน้อย ด้านการแสวงหาทรัพยากรอยู่ในระดับปานกลางแต่มีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง ซึ่งจากสภาพที่เป็นอยู่และความต้องการ ในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการ จัดการศึกษาต้องการที่จะมีส่วนร่วมด้วยเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากมีพื้นฐานน้อยฐานะยากจน เวลา ส่วนใหญ่ให้กับการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง และครอบครัวทั้งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจใน เรื่องการมีส่วนร่วมเท่าที่ควร การแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมของชุมชนต้องการให้อบรมชี้แจง เพิ่มเติมความรู้ ด้านนโยบายหรือแผนการศึกษาของ โรงเรียน โดยเฉพาะกรรมการสถานศึกษาควรมี

ความรู้ในการกำกับ ตรวจสอบ ติดตามแผนอย่างมีระบบและต่อเนื่องจะได้รับทราบถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547 : 41 – 48) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์โรงเรียนตำบลแม่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีส่วนร่วมส่งเสริมให้โรงเรียนจัดการศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่โรงเรียนจัดขึ้น ให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมด้านกีฬา สนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านลูกเสือและเนตรนารี และสนับสนุนให้ชุมชนใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางพัฒนา

วสันต์ ขอดศิริ (2547 : 69 – 79) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กลุ่มโรงเรียนคอยเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเจ้าหน้าที่สมาชิกที่เป็นตัวแทนของชุมชนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ต้องการจะมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การจัดสรรงาน และการประเมินผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีบางส่วนไม่ต้องการและไม่อยากมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในด้านการดำเนินงานตามภารกิจที่วางไว้ การสำรวจด้านทรัพยากรของโรงเรียน การวิเคราะห์และประมวลผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน และประสานงานกับองค์กรเอกชน ให้ช่วยประสานงานกับองค์กรเอกชน เพื่อช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน

สิริรัฐ ปิยะมิ่ง (2547 : 207 -220) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนสหศึกษา อำเภอสาร์ภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากิจกรรมของผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนคือเป็นตัวแทนในคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียน การแก้ปัญหาที่สำคัญของโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง และครูยังไม่มีส่วนร่วมคือ การกำหนดปรัชญา นโยบาย หลักสูตร การวางแผนติดตาม และประเมินผล

ดำรง มาตี (2548 : 52 – 60) ได้ศึกษาความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านจัดการเรียนการสอน และด้านระดมทรัพยากรอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบบางส่วนในทุกด้าน ความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาตามสถานภาพผู้ปกครองด้านอายุ และความสัมพันธ์กับนักเรียน มีความพร้อมไม่แตกต่างกัน ส่วนความพร้อมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านระดับการศึกษา รายได้ครอบครัวต่อเดือน และตำแหน่งทางสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วม

ของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วม
ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสถานศึกษา และด้านระดมทรัพยากรตามลำดับ
สุทธิชัย ต่ายเกิด (2550 : 57 – 58) ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วม
ของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเทศบาล 3 วัดสันติพลาราม ในสังกัดเทศบาล
เมืองตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน
เทศบาล 3 วัดสันติพลาราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาลักษณะ
การมีส่วนร่วม พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ทุกลักษณะ โดยลักษณะ
การมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือลักษณะการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์รองลงมา
คือลักษณะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา ของ โรงเรียน
เทศบาล 3 วัดสันติพลาราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วม
พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทุกลักษณะ ยกเว้น ลักษณะการมีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจ มีปัญหาในระดับปานกลาง

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา
ของโรงเรียนเทศบาล 3 วัดสันติพลาราม

3.1 โดยการร่วมมือกันทั้งบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ในการสร้าง
ความสัมพันธ์ที่ดีในกิจกรรมต่างๆ และร่วมประเมิณผลในกิจกรรมนั้นๆ เช่น การประชุมผู้นำชุมชน
ผู้นำศาสนา ผู้ปกครอง และบุคลากรของโรงเรียน ประจำภาคเรียนและใน โอกาสที่เหมาะสม
การร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญของชาติ พร้อมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็น
หรือตอบแบบประเมินกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษา

3.2 โดยการร่วมมือกันทั้งบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ในการส่งเสริมกิจกรรม
การศึกษา ประชุมผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้ปกครอง และบุคลากรของโรงเรียนประจำภาคเรียน
และใน โอกาสที่เหมาะสม จัดตั้งชมรมเครือข่ายผู้ปกครอง กิจกรรมประกวดแข่งขันวิชาการ
ประเมินกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นในการประเมินกิจกรรม

3.3 โดยการร่วมมือกันทั้งบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ในการส่งเสริมความดี
เช่นการประชุมผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้ปกครอง บุคลากรของโรงเรียน ประจำภาคเรียน
ที่เหมาะสม จัดตั้งชมรมเครือข่ายผู้ปกครอง ประกวดครุฑศิรัชุมชน ร่วมตัดสินใจและประเมินผลใน
กิจกรรมที่จัดขึ้น

พรทิพย์ จันทร์ฝาก (2551 : 55 - 56) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนเอกชนการกุศล ของวัดในพระพุทธศาสนา:กรณีศึกษา โรงเรียนวัดนิกรรังสฤษฎ์ จังหวัดตรัง พบขั้นตอนการในการบริหารซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) มีการเตรียมการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) มีการดำเนินการตามระบบที่ตั้งไว้อย่างเป็นขั้นตอน พัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่องนั้นการมีส่วนร่วม 3) มีการดูแลติดตามผลการดำเนินการสม่ำเสมอ 4) มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อปรับปรุง แก้ไขเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และขั้นตอนที่ถือว่ามีความสำคัญและจะแสดงผลให้เป็นที่ประจักษ์ของการมีส่วนร่วม 5) มีการประเมินเพื่อติดตามผล ตลอดจนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลโรงเรียนอย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาเอกชนการกุศลของวัดและสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาตรัง และจังหวัดต่างๆ ตามบริบทของสถานศึกษาได้

อำนาจ เกิดแสงรัตน์ (2552 : 142 – 143) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนชุมชนวัดชุมพร อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ สภาพก่อนการพัฒนา จากที่โรงเรียนได้นำครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เนื่องจากเห็นว่าครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับการสั่งสมสืบทอดมาเป็นเวลานาน สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่มีประโยชน์ให้กับนักเรียนได้ และยังเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ขาดหายไปจากการสอนของครูในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนขาดแคลนในบางสาขาวิชา แต่จากการนิเทศกำกับติดตามการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่ายังขาดความรู้และประสบการณ์ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยวิทยากรที่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ สามารถจัดทำแผนการสอนและนำไปจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ จากการนิเทศพบว่า สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ตามแผนการสอนอย่างมีขั้นตอนและเป็นไปตามหลักวิชา มีการวัดผลประเมินผลตามขั้นตอน สามารถจัดการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนต้องระสานงานและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการจึงจะบรรลุเป้าหมายได้

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฟอสเตอร์ (Foster, CD-ROM) ได้ศึกษาประเภทของผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง : ผลต่ออัตราการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน เนื่องจากผู้วิจัยสงสัยว่า ทำไมโรงเรียนจึงพยายามที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งๆที่งานวิจัยที่ผ่านมามีสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และเพื่อความเข้าใจว่า โรงเรียนให้คุณค่ากับผู้ปกครองอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้ทดสอบเพื่อจัดประเภทของผู้ปกครองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับโรงเรียน

ผลการวิจัยระบุว่า ผู้ปกครองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับโรงเรียน แยกเป็น 2 ประเภทคือ 1) ผู้ปกครองที่เข้ามาในโรงเรียนและอาสาทำงานต่างๆ ในโรงเรียน หรือเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมสภาที่ปรึกษาของโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองประเภทนี้จะมีผลต่อนักเรียนในทางอ้อม 2) ผู้ปกครองประเภทที่สอง เป็นประเภทที่ส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง ได้แก่ผู้ปกครองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยการช่วยนักเรียนทำการบ้าน หรือช่วยทำให้โครงการให้กับนักเรียน

แอนซา อัจมา (Anzar Uzma 2001) ได้ศึกษาส่วนประกอบซึ่งช่วยสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรัฐบาโลจิสเตน ประเทศปากีสถาน พบว่า สิ่งสนับสนุนการศึกษา หรือการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของชุมชนจากการสำรวจเป็นขั้นตอนพบว่า สิ่งสนับสนุนในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาในหมู่บ้านบาโลจิสเตนประเทศปากีสถาน อาจมีผลมาจาก ความพอใจของชุมชนที่จะปรับปรุงบรรยากาศผ่านการศึกษา การตอบสนองความต้องการของชุมชนผ่านความเห็นชอบ กิจกรรมของแม่บ้าน ในการศึกษาบทบาทของผู้มีส่วนประกอบ ซึ่งผ่านการฝึกหัดและการขับเคลื่อนของกลุ่มสังคม สังคมเปิดระหว่างคณะกรรมการศึกษาหมู่บ้านอื่นๆ และสังคม รวมทั้งเศรษฐกิจระหว่างคนในหมู่บ้าน

แฮร์ริส (Harris. 1998 : 1437) ได้ศึกษาและอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ที่มีอยู่ระหว่างโรงเรียนหนึ่งในประเทศนามิเบียกับชุมชนล้อมรอบโรงเรียน เป้าหมายนี้อาศัยความหวังที่รองรับวรรณกรรมเกี่ยวกับการศึกษาของชุมชน ซึ่ง ได้แก่ การร่วมมือกันปฏิบัติระหว่างโรงเรียนกับการช่วยเหลือของชุมชนล้อมรอบโรงเรียนให้แก่คุณภาพการศึกษาและสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน ก่อนมีการติดต่อกับชาวยุโรปในประเทศนามิเบียนั้น ชุมชนเป็นตัวหลักสำคัญทางการประถมศึกษาโดยตรง การฝึกอบรมเยาวชนเป็นความรับผิดชอบที่แบ่งปันกันภายในชุมชน แต่เมื่อมีการนำเอาการศึกษาเล่าเรียนแบบยุโรปเข้ามาในต้นทศวรรษ 1800 แล้ว บทบาททางการศึกษาของชุมชนก็ลดลง เนื่องจาก “นักวิชาชีพที่ได้รับการอบรมมา” เข้ายึดครองตำแหน่งต่างๆ ของผู้มีอำนาจหน้าที่ทางการศึกษาในปัจจุบันนี้กระทรวงการศึกษาพื้นฐานและวัฒนธรรมของนามิเบียมีความมุ่งหมายที่จะดึงเอาการมีส่วนร่วมที่เป็นพื้นฐานกว้างๆ ออกไปจากผู้มีส่วนได้เสียทางการศึกษาและชุมชน ถูกกระทรวงนี้มองว่าเป็นผู้เล่นที่มีส่วนร่วมอย่างสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า การร่วมมือกันปฏิบัติระหว่างผู้มีส่วนได้เสียทางการศึกษาเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขไปสู่การสร้างและการทำให้เกิดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติที่คุ้มค่า

เฮร์แมน (Herrman. 2002 : 2111 – A) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ในโรงเรียนใหม่แห่งหนึ่ง โดยการสัมภาษณ์จากนักเรียน ผู้ปกครองและคณาจารย์ ทั้งเป็นแบบรายบุคคลและเป็นกลุ่มเกี่ยวกับการมีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับลักษณะของชุมชนการเรียนรู้

ให้โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งใหม่ ผลการศึกษาพบว่ามียุทธศาสตร์สำคัญ 4 ยุทธศาสตร์ มีบทบาทในโครงการ
 แต่งชุมชน ได้แก่ ความรู้สึกเป็นเจ้าของมีการปฏิสัมพันธ์และเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
 การมีค่านิยมและความเชื่อ ร่วมกันและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันและการมีพลังอิทธิพลเชิงผลวัด
 ที่สรุปขึ้นภายในชุมชน และหาว่าสร้างชุมชน การเรียนรู้ ซึ่งเน้นการวินิจฉัยความเชื่อ ค่านิยม
 ที่ทุกคนมีส่วนร่วม และการปฏิบัติต่างๆ ของสมาชิกในชุมชนอาจทำให้บังคับข้อขัดแย้งทั้งในเรื่อง
 ขอบเขตและการกีดกันลดหายไป

จากการศึกษาวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ชุมชน
 มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยโรงเรียน
 จะต้องใช้กลยุทธ์ต่างๆ ที่เหมาะสมในการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 ในการหลอมให้โรงเรียนกับชุมชน มีการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนร่วมกัน
 และร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อให้โรงเรียนได้พัฒนาคุณภาพทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
 อย่างยั่งยืนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY